

A hatóságnak figyelmét ezzel kapcsolatban még arra a legfontosabb körülményre kell fölhevnom, hogy a termelők terheit leszállítsa abban az irányban, hogy kocsijuk után helypénzt ne szedjenek, egy szóval, a városba jövő polgárok összes helypénz és egyéb vámoktól mentesítve legyenek, mert ezek a terhek okozták azt, hogy városunk közelében levő községek hatalmas piacokká váltak. Igaz, hogy ezeknek a terheknek eltörlésével a város jövedelme csökken, de viszont a város közönségének helyzete minden irányban javulni fog, mert ezzel is az élelmi szerek olcsóbbá lesznek és akkor vidékről szívesen költözködnek Szegedre azok, akiket eddig az aránytalan drágaság tartott távol. A célunk más nem lehet, mint hogy a város növekedését azzal is előmozdítsuk, hogy minél többen költözzenek Szegedre és a lakáskrachot ezzel is megelőzzük.

Nagyjelentőségű föladat lenne gyárak, iparvállalatok támogatása. Ettől Szeged eddig csodálatosképen egészen elzárkózott, aminek aztán meg is van az a szomorú eredménye, hogy gyárparunk az ország más városaival összehasonlítva a legkisebb. Ezen csak úgy segíthetünk, ha a hatóság kezdeményezésére hatalmas intézet létesül az összes szegedi bankok bevonásával, mely kizárólag gyárak és iparvállalatok támogatására fejt ki működést. A gyárak létesítésével a munkásosztály nagy tömege telepszik le és ez is a lakosság létszámát emeli és a lakásbőséget a külvárosokban csökkenteni fogja.

Sok jelentős föladat vár még megvalósításra, amelyekről legközelebb részletesen fogok szólni.

Norvég katonák lázadása. *Stockholm*-ból jelentik: Naponta újabb események igazolják, hogy a norvég hadseregben megszűnt a fegyelem. A jobbpárti lapok szerint szervezett antimilitarista agitáció eredménye a katonák engedetlensége. *Stenkjaersmoenben* lá-

zadtak föl először a katonák. *Jörestedsmoenben* a katonák a gyakorlótéren ellenszeültek *Sagen* kapitány parancsának és szuronyt szegezve rohantak a kaszárnya felé. A kapitány elébük állott, felszakította mellén a zubbonyt és odakiállította:

— Szurjátok belém, de jól célozzatok!

A legénység felvilágosította a kapitányt, hogy ők *Lyche* őrnagy ellen mennek, aki ok nélkül kegyetlenül bánik a katonákkal. A lázadók bevették az őrnagy lakásának az ablakait. *Gardemoenben* a dragonyosok mutatták meg, hogy mi lakik bennük. Egy káplárt valami kis vétségért bezárattott a századparancsnok. Este, közvetlen lefekvés előtt, száz dragonyos megrohanta a börtönt, lefegyverezte a hat tagból álló őrséget, az őrpapancsnokot meg is sebesítették és kiszabadították a káplárt, aki szépen visszament az *áristomba*. Egy pár fiatalabb tiszt rendet akart teremteni, lámpákkal az ostromlók közé ment, de kénytelenek voltak visszavonulni, akkora közápor fogadta őket. A hadügyminiszter ma kelt rendelete értelmében az összes őrségeket ellátja élellyel és a szociálista lapokat kitiltják a kaszárnyákból.

Történet az elűzött tanítóról.

— Kulturbotrány Tápén. —

(Kiküldött tudósítónktól.) A szomszédos Tápé községben nem mindennapi dolog esett meg. Az történt, hogy a katolikus iskolaszék és a községi iskolaszék összevesztek egymással egy tanító miatt. A községi iskolaszék kimondotta, hogy átengedi a tanítót a katolikusoknak, akik azonban nem akarták átvenni azt. Ezzel azonban az érdemes kupaktanács nem törődött és végzésben hozta tudomására az élethossziglan megválasztott tanítónak, hogy beszüntette a fizetését, egyben fölhívta azt, hogy lakását huszonnégy órán belül hagyja el. Amikor a tanító erre nem volt hajlandó, egyszerűen kilakoltatták a lakásából.

Tápé község a csanádi püspökséggel 1881. évben szerződést kötött, amelynek értelmében a község átvette akkor a két osztályból álló iskolát és a két tanítót az egyháztól. A szerződésben ki volt kötve, hogy az iskola felekezeti jellege továbbra is fennmarad, az a katolikus iskolaszék hatáskörébe tartozik, a kiadásokat azonban Tápé fődözi és a községet terheli a két tanítónak, akik közül az egyik nő volt, a fizetése is.

Közben azután megnagyobbodott az iskola. Újabb két osztályt állítottak föl, még két tanítói állást szerveztek.

Ez a két újabb osztály azonban községi volt, a tanítók a községi iskolaszék hatáskörébe tartoztak. 1897-ben Tápé mind a négy osztályt községének nyilvánította, annál is inkább, mert egyébként is ő fedezte az összes kiadásokat. Ezen változás ellen azonban kifogása volt a püspökségnek, amely pört indított a község ellen. Végső fokon a vallás- és közoktatásügyi miniszter döntött a kérdésben és az elrendelte, hogy a két osztályt adják vissza az egyháznak, amely azonban tartozik az 1881-ben fennállott tanítói állások kiadásáról is gondoskodni.

A községi iskolaszék át is adta a két osztályt a felekezeti iskolaszéknek és egyben meg is nevezte azt a két tanítót, akiket a felekezeti iskola részére átenged. Ezek egyike volt *Ábrahám Jenő*. A felekezeti iskolaszék azonban kifogásolta a dolgot és arra az álláspontra helyezkedett, hogy mivel 1881-ben egy férfi és egy női tanító látta el az oktatást, ő csak egy férfi tanítót vesz át a községtől, *Ábrahám Jenő* áthelyezésébe ellenben nem egyezett bele. A község nem akarta átengedni a tanítónót és úgy határozott, hogy beszünteti *Ábrahám Jenő* fizetését és fölhívta azt, hogy huszonnégy órán belül hagyja el a lakását. Erről a tanítót a következő átiratban értesíteték:

Ábrahám Jenő tanító urnak Tápé.

A községi iskolaszéktől mai napon 8. kgy. szám alatt vett határozat s Tápé község képviselőtestületének mai napon 76—911. kgy. szám alatt hozott határozata alapján értesitem, hogy Ön a magát római katolikus felekezetének nevező iskolaszék részére engedtetett át s illetve az annak vezetése alatt álló iskolák tanítására jelöltetett ki. Midőn erről értesitem, egyben tudomására hozom, hogy Ön a községi iskola vezetésétől végleg fölmentetik s *illetményei a községi pénztárból beszünttetetnek*. Egyben föl hívom Önt, hogy miután Ön a község tulajdonát képező épületben lakik: ezen épületet jelen sorok vételétől számított 24 óra alatt teljesen kiürítve, föltétlenül a község rendelkezésére bocsássa.

Tápé, 1911. évi szeptember hó 6-án.

Hódi Ferenc,

s. k., bíró.

(Ph.)

Előállot tehát az a helyzet, hogy *Ábrahám*

talán világmegváltó hivatást teljesített, de ma a kor emberének igényeit már nem elégitheti ki. Mégis, azt mondhatjuk, hogy régi tanítások hagyományos tisztelete, ha nem viszi is előbbre az emberiséget, de kártékonyan nem is hátráltatja. Ezért a legtöbb modern társadalom szerkezetében olyanféle rendezés jött létre, mely a vallást minden ember magánügyének tekinti, teljesen rábízva minden egyénre, hogy kit és hogyan akar istenül imádni.

Ezzel szemben a mi speciális magyar viszonyaink nagyon is vigasztalan képet mutatnak. Már a hazai történet meggyőz bennünket arról, hogy ebben az országban első királyaink óta mindig kiváltságos hely illetett meg egy bizonyos egyházat, mely hit-tételeinek nyomatékossabb dicsőítésére mintegy monopolizálta a menyország kulcsát és bőven ellátta magát arannyal és földbirtokkal. Aki valaha boldogulni akart, az főpapoknak pártfogását kereste, hozzájuk futott a kalandorhajlamu köznemes, markukban volt a tizedet fizető paraszt és velük barátkozott a biztonságot sóvárgó mágnás. Akié a föld, azé az ország; de kettős jogon azé, aki még prédikál is a templomban és tetszése szerint mozgat gerinctelen tömegeket. Politikai hatalom volt a katolikus egyház Magyarországon és visszafajított minden szabadelvű irányzatot, zsarnoki módon elnyomott minden más egyházat és üldözte

azokat, akik a sors szeszélye folytán nem az egyedül üdvözítő vallás rituáléja szerint indultak neki az életnek.

Jött az 1848-iki nagy demokrata áramlat, melynek nyomása alatt eltörültek a nagy ellentéteket és kimondták a szabad vallás-gyakorlatot. Sajnos, a 48-iki törvények csak félmunkát jelentenek, mert ezer és ezer érintkező ponton meghagyták az egyház és állam hagyományos szövetségét, sőt szövegezésük hiányos voltával lehetővé teszik azt is, hogy az egyháznak régi nagy befolyása csaknem minden egyes kérdésben ma is gyakoroltassék. És ezeket a lyukakat, melyeket gyors munkájában véletlenül üresen hagyott a törvényhozó, a későbbi évtizedek folyamán és legerősebben napjainkban, megrohanta a reakció, becsempészi rajtuk a maga korhadt tanításait az életbe és elnyomja, megfojtja a liberális áramlatokat, mielőtt még virágzásnak indulhattak volna. Disztingváljuk a fogalmakat és nevezzük nevén a gyermeket. Nem abban van a vallások kártevése, hogy dogmákat hirdetnek, melyek összeütközésbe jönnek a tudományos fejlődéssel; ez a kontroverzia nem árt senkinek, legfeljebb sekélyes színvonalu intelligenciák gondolkozását hibbantja meg egy kevéssé. Az iskolában 8—9-ig *Mária* szeplőtlen fogantatását és a pápa csalhatatlanságát tanítják a nebulóknak, de 9—10-ig már az emlések szaporodási módjáról, vagy

az akarat determináltságáról lehet szó és így az a nemzedék, melyet az élet titkainak megértésére kellene megtanítani, szemben találja magát egy képtelen és kínzó kontroverziával, melyet esetleg az egész életen keresztül sem fog tudni megoldani. De, mondjuk, ebben tulságos veszedelem nincsen, mert az önálló gondolkozási készségnek egy aránylagosan csekély foka is már átsegít a hasonló dilemmákon, vagy ott van maga a szép és reális élet, mely kéretlenül is sokat föl fed a maga csodálatos titkaiból. A tulzó vallásos tanításnak legfőbb fogyatkozása az, hogy gyakorlati működése nem felel meg az életigényeknek, sőt egyenesen antiszociális irányu; régebben talán szükség volt az egyéniségeknek és tömegeknek ilyen fékentartására, de ma már bűnnek tartunk minden törekvést, mely az élet javairól való lemondásra kényszerít. A krisztusi tanításból eredő vallások bűnös és hitvány alkotásnak bélyegezik a testet, melynek vágyai tisztátlanok, örömei buják; folytonos lemondásra, megalázódásra kényszerítenek és a jutalmat azon a bizonyos másik világon ígérlik, amelyet még el nem ért soha senki. A tudományról azt állítják, hogy ártalmas a tömegekre és csak a kiválasztottak érdemesek rá. Az életnek ugynevezett földi javait, a jólétet, kényelmet szintén elvetendőnek ítélik, holott csak az egyetlen magyar katolikus klérus maga milliárdok fölött rendelkezik,